

FAKTA OM TJENESTEDIREKTIVET

Utarbeidet av LOs juridiske kontor

Påstand:

Tjenstedirektivet vil være til hinder for fremtidige tiltak mot sosial dumping. EF-domstolen vil kunne utvikle nye regler med utgangspunkt i direktivet.

- Ved Europaparlamentets første behandling av Tjenstedirektivet i februar 2006 ble det gjennom et bredt politisk kompromiss gjort vesentlige forbedringer i tråd med kravene fra den europeiske fagbevegelse. Det ble i artikkel 1 nr. 6 og 7 innført generelle unntak for arbeidsrettslige regler og også gjort klart at grunnleggende faglige rettigheter som retten til å inngå og benytte tariffavtaler og retten til streik faller utenfor direktivet. (Se bestemmelsene nedenfor). Utstasjoningsdirektivet har også forrang i forhold til tjenstedirektivet, jf. artikkel 3 nr 1.
- Her er det ikke rom for tvil eller andre tolkninger. Det er vanskelig å tenke seg at EF-domstolen vil anvende tjenstedirektivet på spørsmål som så klart er unntatt direktivets anvendelsesområde.
- Tjenstedirektivet er dermed ikke en trussel for det norske tariffavtalesystemet og er heller ikke til hinder for at nødvendige tiltak mot sosial dumping, herunder allmenngjøringsinstituttet, kan videreføres og utvikles.

Påstand:

Direktivet betyr at norsk arbeidsrett er underlagt EU-retten.

- Påstanden er uriktig. Arbeidsrettslig regulering er for det første unntatt fra direktivets anvendelsesområde (ovenfor). For det andre er nasjonal arbeidsrett allerede underlagt EU-retten gjennom EØS-avtalens bestemmelser om de frie friheter, herunder friheten til å yte tjenester over landegrensene. De fire dommene som nylig er avsagt i EF-domstolen (Laval, Viking Line m.fl.) er et eksempel på det. Avgjørelsene gjaldt forholdet mellom utstasjoningsdirektivet og de alminnelige tjensteregler i EU/EØS-retten, nærmere bestemt adgangen til å bruke kollektive kampmidler og fastsettelse av lønns- og arbeidsvilkår overfor utstasjonerte arbeidstakere. Disse dommene er ikke avsagt på grunnlag av tjenstedirektivet, og ville heller ikke blitt bedømt i forhold til dette dersom direktivet på domstidspunktet hadde vært i kraft.
- Blant annet Senterpartiet har hevdet at tjenstedirektivet selv angir at arbeidsrettslig lovgivning mv. må ”*respekttere fellesskapsretten*” og at dette gir en begrensning på det nasjonale spillerom knyttet til disse spørsmål. Dette er heller ikke riktig. Henvisningen sier bare det selvsagte at der tjenstedirektivet ikke gjelder vil likevel det som ellers gjelder få anvendelse - det vil blant annet si EU-traktaten (EØS-avtalen hos oss). For å lette tilnærmingen inntas de aktuelle bestemmelsene i direktivet der uttrykket fremgår.
- Artikkel 1 nr. 6 unntar nasjonal arbeidsrettslig lovgivning fra direktivet og lyder i norsk oversettelse:

*”Dette direktiv påvirker ikke arbeidsretten, dvs. alle juridiske eller kontraktmessige bestemmelser vedrørende ansettelsesvilkår, arbeidsvilkår, herunder helse og sikkerhet på arbeidsplassen og forholdet mellom arbeidsgivere og arbeidstakere, som medlemsstatene anvender i **overensstemmelse med nasjonal rett som respekterer fellesskapsretten**. Likedan påvirker heller ikke dette direktiv trygdelovgivningen i medlemsstatene.”*

- I tillegg er det i artikkel nr. 1 nr. 7 gitt unntak for grunnleggende faglige rettigheter og lyder:

*”Dette direktiv påvirker ikke utøvelsen av grunnleggende rettigheter som er godkjent i medlemsstatene og i fellesskapsretten. Det påvirker heller ikke retten til å forhandle, slutte og gjennomføre kollektive avtaler og retten til streik og streikeaksjoner i **overensstemmelse med nasjonal rett som respekterer fellesskapsretten**.”*

- Kommisjonen presiserte under annen gangs behandling i Parlamentet i november 2006 at tilføyelsene ikke innebærer noe mer enn at EU-traktatens bestemmelser om fri bevegelse og EF-domstolens praksis uansett vil gjelde. Det samme er også uttalt av Ministerrådet i et svarbrev til den svenske EU-parlamentariker Eva-Britt Svensson.

Påstand:

Direktivet vil få konsekvenser for offentlige tjenester og for offentlig styring.

- Tjenstedirektivet vedrører verken liberalisering av offentlige tjenesteytelser eller privatisering av offentlige enheter som utfører tjenesteytelser, jf. artikkel 1 nr. 2.
- Direktivet berører heller ikke avskaffelse av monopoler som yter tjenester, jf. artikkel 1 nr. 3. Det presiseres videre at direktivet ikke berører medlemsstatenes frihet til å fastsette hva de betrakter som offentlige tjenesteytelser, i direktivet kalt ”tjenester av allmenn interesse”.
- Det er også opp til de enkelte medlemsland å bestemme hvordan disse tjenesteytelser skal organiseres og finansieres. Det vil derfor være opp til myndighetene selv om tjenstedirektivet får anvendelse.
- Direktivet kommer dermed kun til anvendelse dersom offentlige tjenester konkurranseutsettes i et økonomisk marked.
- Punkt 8 i fortalet til direktivet presiserer dette slik:

”Bestemmelsene i dette direktiv vedrørende etableringsfriheten og den frie bevegelse for tjenesteydelser bør kun finde anvendelse i det omfang, den pågældende virksomhed er åben for konkurrence, og de forplikter derfor ikke medlemsstatene til enten at liberalisere tjenesteydelser af almen økonomisk interesse eller privatisere offentlige organer, der utøver sådanne tjenesteydelser, eller at afskaffe eksisterende monopoler vedrørende andre aktiviteter eller en række distributions-tjenester.”

- Det vil også stå medlemsstatene fritt å rekommunalisere områder som allerede er konkurranseutsatt.
- Artikkel 17 nr. 1 angir at tjenester av *allmenn økonomisk interesse* ikke omfattes av art. 16 (bestemmelsen om midlertidig tjenesteyting – det tidligere opprinnelseslandsprinsippet). Dette innebærer at det i forhold til denne type tjenester ikke gjøres noen endringer i forhold til gjeldende EØS-rett om midlertidig tjenesteyting. Dermed gjelder bare bestemmelsene om etablering, som i hovedsak anses som en kodifisering av gjeldende EU-rett, og tjenstedirektivets regler om administrativ forenkling.